

Î N C H E I E R E

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ

14 ianuarie 2015

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție, în componența:

Președintele completului,
Judecători

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Dumitru Mardari

examinând chestiunea cu privire la admisibilitatea recursurilor declarate de Istratii Iurie, Ministerul Justiției a Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Istratii Iurie împotriva Ministerului Justiției și a intervenientului accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova privind încasarea prejudiciului material și moral

împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 25 septembrie 2014, prin care a fost respins apelul declarat de către Ministerul Justiției, admis apelul declarat de Istratii Iurie și modificată hotărârea judecătorească Bălți din 05 mai 2014,

a c o n s t a t a t:

La 23 octombrie 2013 Istratii Iurie s-a adresat cu cerere de chemare în instanța de judecată împotriva Ministerului Justiției în care a solicitat în baza Legii nr. 14545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, încasarea prejudiciului material în mărime de 20700 lei, prejudiciul moral în mărime de 1000000 lei și încasarea tuturor cheltuielilor de judecată.

Ulterior în cadrul examinării pricinii în fond în procesul judiciar a fost atras ca intervenient accesoriu de partea pârâtului, Procuratura Generală a Republicii Moldova.

În motivarea pretențiilor sale a reiterat că, în anul 2009 în privința sa au fost pornite mai multe cauze penale, fiind pus sub învinuire în baza art. 196 al. 4 Cod Penal, iar prin ordonanța de modificare a învinuirii din 02 iulie 2010 acțiunile sale au fost calificate în baza art. 190 alin. 5 Cod Penal.

Susține că toate acțiunile organului de urmărire penală au fost pornite la plîngerile depuse de către Priscu Victor. De către urmărirea penală nu a fost obținută nici o probă concludentă care ar fi demonstrat vinovăția reclamantului. De asemenea nu a fost stabilit în instanță latura subiectivă a escrocheriei care se caracterizează prin intenția directă cu scop de profit precum și latura obiectivă caracterizată prin dobîndirea bunurilor altei persoane. La 08 februarie 2010 a fost întocmit rechizitoriu pe cauza penală în baza art. 190 al. 5, fiindu-i stabilită ca măsură preventivă obligația de nepărăsire a localității, măsură care s-a menținut pînă la emiterea unei soluție de către

prima instanță, ulterior acesta fiind revocată.

Mai susține că, în cadrul urmăririi penale au fost aplicate de către organul de urmărire penală măsuri procesuale de constrângere prevăzute de art. 197 Cod de Procedură penală. Din cauza acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală și anume sigilarea încăperilor, a avut pierderi materiale deoarece nu a avut posibilitatea să se folosească de proprietatea ce îi aparținea. La 08 septembrie 2010 în baza ordonanței procurorului a fost efectuată percheziția la sediul societății cu răspundere limitată „Șansa-Auto”.

Indică că, prin sentința Judecătoriei Bălți, din 15 noiembrie 2010 a fost achitat în baza art. 190 al 5 Cod Penal. Prin Decizia Curții de Apel Bălți din 25 mai 2011 sentința a fost menținută în vigoare, iar prin Decizia Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 31 ianuarie 2012 sentința de achitare a rămas definitivă.

Pe cauza penală a fost reprezentat de către avocații Galina Iliușina și Eugen Sofroni încheind mai multe contracte de asistență juridică pentru instanța de fond, Curtea de Apel și Curtea Supremă de Justiție.

Menționează că confirmarea precum că la toate acțiunile întreprinse de către organului de urmărire penală a fost asistat de apărător sunt contractele de asistență juridică și bonurile de plată, care confirmă achitățile efectuate, onorariu avocatului în mărime de 7000 lei. Ulterior, tot în cadrul acestui proces penal, a fost asistat de un alt apărător și anume Eugen Sofroni, cu care a încheiat mai multe contracte de asistență juridică. Contract de asistență juridică pe cauza penală în privința reclamantului pentru Judecătoria mun. Bălți cu onorariu în mărime de 3000 lei, achitarea acestui onorariu se confirmă prin copia contractului de asistență juridică și certificatul eliberat de la contabilitatea BAA Bălți, un alt contract pentru Curtea de Apel Bălți cu onorariu în mărime de 5700 lei și ultimul contract pentru Curtea Supremă de Justiție a cu onorariu în mărime de 5000 lei, achitarea acestor onorarii se confirmă prin bonurile de plată prezentate instanței de judecată. În total reclamantul, pentru onorariile de asistență juridică a suportat un prejudiciu material în mărime de 20700 lei.

Mai indică că, în urma acțiunilor ilegale ale organului de urmărire penală, reclamantului i s-a cauzat prejudiciu moral, care constau din stresuri din cauza neliniștii, nedreptății, reținerilor, insomnie dureri de cap. Toate suferințele au fost cauzate din cauza proceselor penale pornite în privința sa.

Reiterează că din motivul suferințelor morale nu mai acorda atenție familiei, nu participa la educația fiicei, era iritant din acest motiv au apărut certuri și neînțelegeri în familia acestuia. Suferințe suportate s-au lăsat amprenta pentru toată viața, psihic și fizic se simțea foarte rău, fapt care l-a impus să consulte specialiști pentru reabilitare psihică, să facă investigații medicale la care ulterior a fost diagnosticat cu diabet zaharat. La fel a făcut mai multe tratamente în acest sens și continuă să mai facă, deseori este internat în spital.

Consideră că, după ce vinovăția lui nu a fost dovedită, pe motiv că în acțiunile lui lipsesc elementele consecutive ale infracțiunii, pentru suferințele sale statul trebuie să poarte răspundere. Are o reputație defăimată la nivel de republică deoarece partea vătămată a dat interviu în presă, pe marginea acestor cauze penale, informație postată la televiziune și internet, în care este discutat, criticat și înjosit. Urmărirea penală în cazul său a durat în jur de 7 luni. Pretinde la prejudiciul moral deoarece susține că a suferit și aceste suferințele fizice și psihice continuă. A apreciat prejudiciul moral în mărime de 1000000 lei deoarece această sumă, va fi o satisfacție echitabilă pentru el.

Mai consideră că pretențiile înaintate se încadrează în baza prevederilor Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Prin hotărârea judecătorei Bălți din 05 mai 2014 s-a admis parțial acțiunea înaintată de Istratii Iurie. S-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Istratii Iurie prejudiciu material cauzat în mărime de 20700 lei și prejudiciu moral în mărime de 5000 lei, în rest pretențiile privind încasarea sumelor bănești s-a respins ca neîntemeiate.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 25 septembrie 2014 s-a respins apelul declarat de Ministerul Justiției. S-a admis apelul declarat de Istratii Iurie. S-a modificat hotărârea judecătorei Bălți din 05 mai 2014, cu majorarea cuantumului prejudiciului moral la suma de 20 000 lei. S-a încasat cheltuieli de judecată din contul Ministerului Justiției în beneficiul lui Istratii Iurie suma de 4000 lei. În rest hotărârea s-a menținut.

La 24 noiembrie 2014 recurentul Istratii Iurie a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel din 25 septembrie 2014, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel în partea cuantumului încasării prejudiciului moral, majorând suma încasată de la 20000 lei până la 1 000 000 lei.

Invocă că, nu este de acord cu decizia instanței de apel în partea încasării cuantumului prejudiciului moral, la aprecierea cuantumului prejudiciului moral instanța nu a luat în considerație gravitatea infracțiunilor, suferințele fizice și psihice cauzate.

Menționează că decizia Curții de Apel poartă un caracter contradictoriu, deoarece instanța constată în motivarea sa, suferințele suportate și gravitatea acestora, care au fost constatate în cadrul examinării pricinii, însă a dispus un quantum foarte mic în partea încasării prejudiciului moral.

Mai menționează că prejudiciul moral l-a estimat la suma de 1000000 lei, deoarece a suferit un șir de suferințe morale, care s-au lăsat amprenta pentru toată viața, a fost nevoit să consulte specialiști pentru reabilitarea psihică, să facă investigații medicale. Toate suferințele suportate sunt consecințele ale acțiunilor organului de urmărire penală. Suma de 1000000 lei o consideră o sumă rezonabilă și echitabilă pentru toate necazurile prin care a trecut.

La 04 decembrie 2014, recurentul Ministerul Justiției a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 25 septembrie 2014, hotărârii judecătorei Bălți din 05 mai 2014 solicitând în principal respingerea acțiunii, ca neîntemeiată, în subsidiar modificarea deciziei în partea acordării prejudiciului moral și diminuarea sumei.

Susține că, instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe eronat a interpretat legea materială, care reglementează aprecierea prejudiciului moral. Potrivit jurisprudenței CEDO suma acordată nu trebuie să fie vădit disproporțională cu sumele acordate de Curtea Europeană a Dreptului Omului.

Consideră că, instanța de apel nu a constatat și elucidat pe deplin toate împrejurările care au importanță pentru soluționarea pricinii în fond, nu a apreciat obiectiv, sub toate aspectele probele la dosar, aplicând incorect normele de drept material și procesual. Suma prejudiciului moral acordată de instanța de apel este

exagerată. Reclamantul nu a demonstrat care este legătura de cauzalitate între încălcare și prejudiciu. Din materialele dosarului derivă că nu au fost prezentate probe veridice, admisibile, pertinente și concludente care să confirme faptul pricinuirii prejudiciului considerabil.

Susține că, instanța de apel a ignorat principiile conform căruia unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă quantumul despăgubirilor trebuie stabilit astfel încât acesta să aibă efect compensatoriu și nu constituie sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificate pentru victimele daunelor. La acordarea satisfacției echitabile scopul Curții Europene a Dreptului Omului nu este punitiv, ci unul reparatoriu și preventiv. Finalitatea Constatării și determinării prejudiciului moral rezidă din acordarea unei satisfacții echitabile menite să atenueze suferințele victimei. În acest sens instanța de judecată nu vine să pedepsească statul pentru încălcările invocate, dar încearcă în primul rând să repună victima pe poziția în care aceasta se afla anterior săvârșirii încălcării.

Mai indică că, angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală sunt necesare unele condiții speciale, și anume existența faptei ilicite, dar nu orice acțiune a organelor de drept atrage răspunderea statului. Suma acordată reclamantului cu titlu de prejudiciu moral este neargumentată, deoarece Istratii Iurie nu a fost reținut sau arestat, respectiv nu a fost rupt de societate, familie și prieteni, beneficiind de sprijinul acestora. Totodată nu a contestat în modul prevăzut de legislație nici o acțiune a organului de urmărire penală, atât durata urmăririi penale, cât și a examinării cauzei în instanța de judecată nu a fost exagerată, probe constare în acest sens nefiind prezentate.

Menționează că, cheltuielile de asistență juridică încasate de către instanța de apel în beneficiul lui Istratii Iurie în temeiul legii nr.1545 sunt adresate împotriva statului și nu împotriva Ministerului Justiției, implicit răspunde patrimonial eventual statul dar nicidecum Ministerul Justiției ca persoană juridică.

La 10 decembrie 2014, recurentul Procuratura Generală a Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 25 septembrie 2014 solicitând casarea hotărârilor instanțelor ierarhic inferioare, și emiterea unei noi decizii prin care pretențiile înaintate de Istratii Iurie să fie respinse.

A menționat că, atât instanța de fond cât și instanța de apel ilegal și în lipsă de probe au admis cererea de chemare în judecată, și respectiv cererea de apel în partea încasării prejudiciului moral, deoarece la înaintarea cererii de chemare în judecată și cererii de apel de către Istratii Iurie nu a fost motivată mărimea prejudiciului moral. Careva acte confirmatorii privind presupusurile bunuri sau servicii ce ar fi necesare de a se procura sau altă confirmare legală pentru necesitatea procurării acestor bunuri sau servicii nu au fost prezentate în instanța de judecată.

Susține că, ambele instanțe inferioare nu au luat în considerație practica judiciară privind stabilirea și mărimea quantumului prejudiciului moral după criteriile stabilite de legislație. Pe parcursul examinării cauzei nu a prezentat careva probe care ar confirma faptul că reclamantul a avut necesitatea de a părăsi localitatea, iar organul de urmărire penală i-a interzis acest lucru, nu a prezentat nici probe care să confirme existența suferințelor psihice pe parcursul întregului proces penal.

Consideră că, acțiunile organului de urmărire penală nu au fost ilegale, chiar dacă reclamantul a fost achitat printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă, ultimul nici nu a indicat careva încălcări de lege din partea organelor de stat.

Prin referința depusă la 19 decembrie 2014 Procuratura Generală a Republicii Moldova a indicat că, sursele financiare acordate lui Istratii Iurie sunt acordate din bani publici, iar mărimea compensației care urmează ai fi calculată și achitată nu trebuie să prejudicieze interesul public și nici să excedă limita rezonabilă, astfel încât să nu poată fi privită ca o modalitate de îmbogățire fără justă cauză. Instanța urmează să țină cont de principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral și material, luând în considerație și argumentele invocat în cererea de chemare în judecată. A pledat pentru admiterea cererii de recurs declarată de către Ministerul Justiției a Republicii Moldova.

Recurenții Istratii Iurie, Ministerul Justiției a Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova s-au conformat prevederilor legale și recursurile declarate la 24 noiembrie 2014, 04 decembrie 2014 și respectiv la 10 decembrie 2014 sunt depuse în termen, potrivit prevederilor art. 434 Cod de Procedură Civilă.

În conformitate cu art.432 Cod de Procedură Civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Analizând modul în care recurentul și-a exercitat dreptul la recurs, Colegiul consideră recursurile declarate de Istratii Iurie, Ministerul Justiției și Procuratura Generală drept inadmisibile din următoarele motive.

Potrivit art. 437 alin.(1) lit. f) Cod de Procedură Civilă cererea de recurs trebuie să conțină, printre altele, esența și temeiurile recursului, argumentul ilegalității deciziei atacate”. Totodată, participanții la proces sunt în drept să declare recurs numai în cazul în care invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) sau (4) Cod de Procedură Civilă. Astfel, recursul împotriva deciziei instanței de apel este o cale de atac de drept, vizând în exclusivitate legalitatea actului de dispoziție contestat. Colegiul constată că argumentele invocate de recurent în cererea de recurs vizează temeinicia deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond și ar putea fi încadrate temeiul prevăzut de art. 386 alin.(1) lit. b) Cod de Procedură Civilă, aplicabil doar procedurii de apel. Asemenea temei nu se regăsește în art. 432 Cod de Procedură Civilă aplicabil recursului.

Colegiul reține că, potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII Cod de Procedură Civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs. Prin prisma art. 432 alin.(4) Cod de Procedură Civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Cod de Procedură Civilă. Din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

Cu referire la argumentul recurenților privind aplicarea eronată de către instanțele judecătorești inferioare a normelor de drept material, Colegiul menționează că în cererea de recurs nu se indică prin ce s-a manifestat aplicarea eronată a normelor de drept material și din care circumstanțe aceasta rezultă. Colegiul reține că acest argument al recurentului poartă un caracter declarativ, nefiind posibilă determinarea aspectului de legalitate al deciziei instanței de apel ce urmează a fi supus controlului judiciar.

Potrivit prevederilor art. 442 Cod de Procedură Civilă alin. (1) instanța de recurs judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă că art. 6 paragraful 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale nu impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva deciziei pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes.

Colegiu civil și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează că conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri, însă motivele recursului invocat în speță sunt similare celor invocate în cadrul judecării apelului, asupra căror deja instanța de apel s-a pronunțat veridic.

Având în vedere cele expuse mai sus, recursurile declarate de Istratii Iurie, Ministerul Justiției a Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de Procedură Civilă și, drept urmare, sunt inadmisibile.

În conformitate cu art. 433 lit. a) Cod de Procedură Civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d i s p u n e:

Recursurile declarate de Istratii Iurie, Ministerul Justiției a Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele completului,

Judecătorii

Svetlana Filincova

Galina Stratulat

Dumitru Mardari